

heli kopter

MAJ 2010 · MUSEUM OVARTACI · ÅRHUS UNIVERSITETSHOSPITAL, RISSKOV

VERDEN ER I FARVER

2010

hesten
stejler

Udgivet af:

MUSEUM OVARTACI

ÅRHUS
UNIVERSITETSHOSPITAL
RISSKOV
Skovagervej 2
8240 Risskov
Telefon 77 89 36 80

E-mail
museum@ovartaci.dk
Hjemmeside
www.ovartaci.dk

Redaktion
Mia Lejsted og
Eddie Danielsen

Lay-out, sats og repro
Lars Max

Fotos
Museets arkiv
Helle Lorenzen
Mia Lejsted
Eddie Danielsen

Eget tryk

Medlemsblad for
Museets Venner

Løssalgpris kr. 20,-

Forsidebillede:
"Hesten stejler"
af Laila Munkholm Nielsen

midt regionmidtjylland

Kulturprogrammet

**PROTEKTOR
FOR MUSEET
PER KIRKEBY**

ET FRISK PUST...

Efter en endeløs vinter ser det nu endelig ud til at foråret har fået fat. Lysegrønne bøgetræer og blomstrende mirabeller supplerer hinanden på smukkeste vis.

Og som det ses øverst i kolofonen, så er vi også sprunget ud i dette forår med et nyt logo som følge af navneændringen i slut-

ningen af 2009. Finn Nygaard har på baggrund af sin begejstring for Museet, og specielt Ovartaci, sagt ja til at sætte form på det nye navn – og foræret logoet til Museum Ovartaci. En gestus vi er meget stolte af og naturligvis taknemmelige for. Et blik på Finn Nygaard Design's webside vidner om et yderst professionelt og verdenskendt foretagende, der blandt andet har tegnet for store virksomheder, kendte kulturinstitutioner og kunstnere. Vores nye logo er stramt og strømlinet med en lille variation i bogstavet O, der er et smukt musisk bogstav, skabt til leg og utallige muligheder, som Finn Nygaard udtrykker det. Fornyelsen i navn og logo er tilmed et frisk pust – en ansigtsløftning, som giver inspiration og mod til fornyelse på andre områder af Museets udadvendte virke, i det omfang vores ressourcer rækker til det.

Med til de friske pust hører også vores europæiske samarbejde: Som det fremgår af artiklen side 5 deltog vi i et inspirerende og givtigt arbejds møde i Gent dette forår, og allerede i begyndelsen af juni har vi den glæde at byde vores udenlandske kolleger velkommen her i Risskov.

Og endelig kan man bogstaveligt talt sige, at der blæste farverige vinde over det gamle hospital d. 6. maj, hvor vi holdt fernisering på udstillingen "Verden er i Farver". Det var med pompt, pragt og punch – talerstol, balloner og musik samt pavilloner på plænen ved springvandet foran Museet og hovedbygningen (se bagsiden). Åbnings talen varetog borgmester Nicolai Wammen meget flot, og med et klip af den gyldne saks satte han herefter de farverige balloner fri, så de kunne flyve henover de 3-400 fremmødte gæster – det største antal til dato. Og det var en dag i marts 2009, at idéen om et samarbejde omkring denne udstilling blev præsenteret af Oligofreniklinikken – den greb vi gerne. Det har været et meget positivt og spændende forløb, og det er glædeligt at etablere denne type samarbejde i psykiatrien.

Tilbage er blot at ønske godt forår efterfulgt af en tiltrængt varm sommer – og god læselyst!

VERDEN ER I FARVER PÅ MUSEUM OVARTACI

**UDSTILLINGSPERIODE:
6. MAJ - 2. AUG. 2010**

AF MIA LEJSTED

■ Man bliver overbevist om, ved synet af så mange farverige og finurlige malerier, at det er en farverig verden, vi lever i. Og man glædes ikke mindst over det, der kendetegner udstillingens samlede udtryk, en begejstret og entusiastisk umiddelbarhed i blikket for den. Malerier af store såvel som små historier, fortalt med farver på lærred. Alt det vi kender til, men som vi ikke vidste, kunne tage sig sådan ud ...

HEIDI BIRCH HANSEN

Det har været et meget oplevelsesrigt og spændende arbejde at gennemgå de mange og yderst forskellige værker, der blev indsendt til denne censurerede udstilling. Ud af ca. 500 indsendte værker blev 107 udvalgt.

En hyldest til diversiteten

Udstillingen er blevet til i samarbejde mellem Museet og Oligofrenikliniken her i Risskov – et videnscenter for psykiatri og udviklingshæmning – og værkerne er således skabt af mennesker med udviklingshæmning. Oligofreni stammer fra græsk og betyder iflg. overlæge Kurt Sørensen "for lidt sind". Dette afsæt for mennesker, som udtrykker sig gennem eksempelvis billeder, betyder dog langt fra begrænsninger. Det kan derimod give kærkomne variationer i det producerede – et indslag, der meget vel kan ses som en hyldest til diversiteten.

Stereotyperne bliver udfordret og bekræftet

Det er netop én af bevæggrundene til at åbne dørene for denne udstilling. Værkerne består af billedlige udtryk – muntre, umiddelbare og farverige opfattelser af omverdenen eller tolkninger af konkrete temaer. Det er nye billeder af det, der omgiver os – andre beskæringer, bogstaveligt og i overført betydning – det er billeder, som betyder noget for kunstneren og dermed typisk også for andre mennesker.

Den enkle form, hvori historier fortælles og motiver beskrives, er umiddelbar og ægte – og på en måde selvindlysende. Man kan gribe sig selv i at tænke; nå, ja – sådan må man nødvendigvis skildre en flyvemaskine, der letter (eller lander?), eller en glad mor som Jomfru Maria med Jesusbarnet, "Min første kanin" eller Elvis Presley. Det er rigt at kunne give plads til også denne side af det kunstneriske landskab – og

PIA BECH

BJØRG THOMSEN

PIA FREDERIKSEN

KENNETH RASMUSSEN

det er befriende at opleve humor og andre finurligheder og en ofte positiv og lidt skæv vinkel på alt det velkendte.

Og så er det dejligt, at stereotyperne både bliver udfordret og bekræftet.

I udkantsfeltet

Det er så let at sige nej tak til "det man ikke kender", eller det man

måske "ikke forventer sig meget af", og oftest er det her, man bliver overrasket i positiv retning. Med udstillingen ønsker vi således at kaste lys på en ellers overset gruppe af mennesker – og billedskabere – outsiders: Outsider Art benyttes ofte som betegnelse for kunsten, det er et synonym for det franske Art Brut (rå kunst), som Jean Dubuffet lancerede.

Art Brut står for kunst skabt uden for den officielle kulturs grænser, men begrebet Outsider Art anvendes typisk langt bredere om kunst skabt af selv lærte samt om naivistisk kunst, skabt udenfor kunstinstitutionerne. Og igen; er det ikke her i udkantsfeltet – i det knapt så velfriserede, at man ofte finder inspiration og oplevelser?

MØDE MED GENT MARTS 2010

AF EDDIE DANIELSEN

■ Det er godt at komme til Gent. Ikke som at komme hjem til Århus – det siger sig selv – men næsten lige så godt. En by lidt mindre end Århus, med en lidt mindre, men dog tilpas distance til metropolen, et lige så vitalt uddannelsesmiljø med omkring 40.000 studerende (fortæller taxachaufføren, rystende på hovedet af de unge cyklisters dødsforagt i myldretidstrafikken →) og den velbevarede og homogene bykernes katedraler, torve og borgerhuse.

Om aftenen, i mængden af unge på cafeerne ved floden, som binder en sløjfe gennem byens hjerte, får vi til gengæld det indtryk, at der er mindre højdecibel-dødsforagt i beruselsens selvudfoldelse her end den, vi møder i vores nytivoliserede århusianske Å-miljø.

Folkeliv ved floden i Gents historiske centrum.

Som et led i det EU-støttede museale projekt: "Connecting the European Mind", tidligere beskrevet i "Helikopter", deltog Museum Ovaraci d. 18.-19. marts i et af en række "Expert Meetings". Værten var denne gang Museum Dr. Guislain i Gent, som ligger en times kørsel fra Bruxelles. Jeg deltog i mødet sammen med museumsleder Mia Lejsted.

Værtskabet på Expert Meetings cirkulerer mellem de deltagende institutioner. Temaerne, som behandles på de enkelte møder, knytter sig til de projekter, som er beskrevet og bevilget støtte til i ansøgningen, som blev imødekommet af EU's Kulturprogram 2007-2013.

I hukommelsen

På mødet i Gent var dagsordenen bl.a. Museum Dr. Guislains særudstilling: "Uit het Geheugen", eller "I Hukommelsen – om at vide og glemme".

Udstillingens ærinde er at efterprøve hukommelsens centrale betydning i menneskets tilværelse. Især søger udstillingen at påvise betydningen af hukommelsens fravær. Kunst og litteratur ses i denne sammenhæng som essentielle medier til bearbejdelse og lagring af indtryk og i

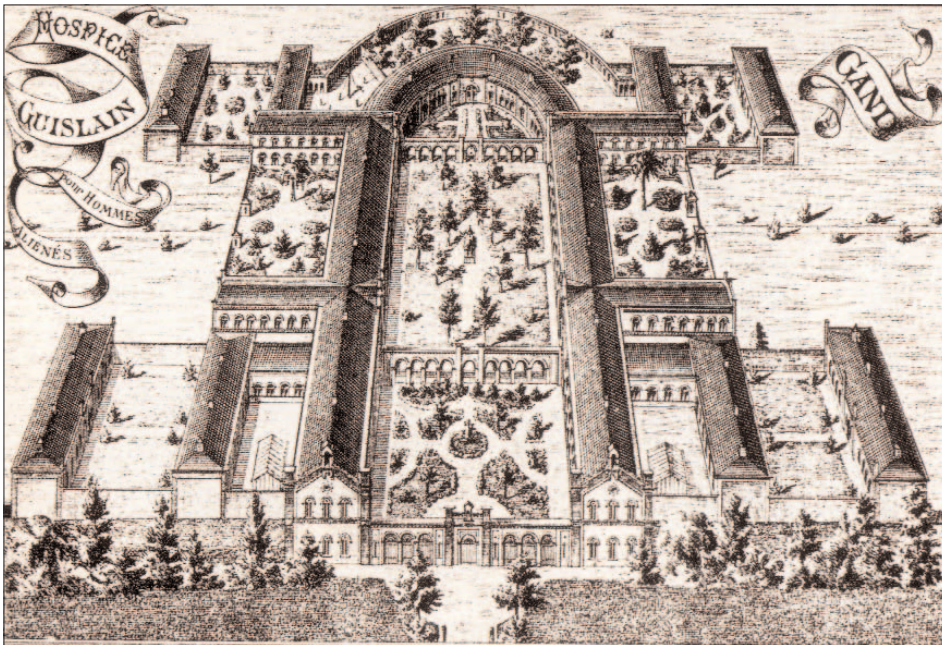
denne forstand som en væsentlig faktor i menneskehedens kollektive erindring.

Vores værter gav en beskrivelse af en intuitiv proces med mange bolde i luften hen imod det færdige udstillingsresultat, og med mange eksterne partnere involveret i udformningen.

Her vil jeg give et kort signalement af Museum Dr. Guislain: I 1851 besluttede bystyret i Gent, bl.a. på baggrund af mange års bestræbelser fra Belgiens – eller "de sydlige Nederlandes" første psykiater, Dr. Joseph Guislain, at der skulle opføres en moderne sindssygeanstalt for de fattige i byen. Den stod klar i 1857, altså blot 5 år senere end vores Jydske Asyl.

Uden for byporten

På flere punkter er der klare paralleller til vores hospital i Risskov: Eksempelvis var det et krav fra Dr. Guislain, at hospitalet skulle lægges i rolige omgivelser væk fra byens larm, så det blev placeret uden for den daværende byport. I dag er Hospitalet, og dermed Museum Dr. Guislain – som det jo går – opslugt af et boligkvarter. Museet og hospitalets omgivelser besidder ikke de

Dr. Guislain Hospital, som åbnede i 1857. Samtidigt stik.

Forneden:

Her ser vi den oprindelige grundplan i stiliseret udgave, anvendt som museets logo.

landskabelige kvaliteter og har ikke det store jordtilliggende med den spektakulære nærhed til skov og strand, som gør Risskov-hospitalet så smukt. Ambitionen om at etablere en nærmest meditativ ro, tilsammen med den meningsfulde beskæftigelse, synes dog identisk med overlæge Selmers intentioner fra 1852 her i Risskov.

Lukkede gårdrum

Guislain Hospitalets arkitektur er opbygget omkring lukkede gårdrum. De er omgivet af søjlegange, som umiddelbart giver fornemmelsen af en opfordring til afmålt bevægelse – til at spadsere i adstadigt tempo, mens man gør sig dybe overvejelser omkring eksistentielle spørgsmål. Mindre kan måske også gøre det – Det ligger lige for at fremmane klosterbrødre for det indre blik i kolonnadernes dybe perspektiv. Åbenheden mod gårdenes haver, dufte og lavmælte lyde kontrasterer afsondretheden fra sporvognenes bimbler, trafikken og den allestedsnærværende suburbia, som tikker af sted, blot nogle meter borte. Omverdenen fortoner sig med en mindelse om effekten af tandlægens lattergas. Murene, som omkranser Guislain-hospitalet, skulle holde de sindssyge inde og omverdenen ude. Her er de intakte og bidrager til følelsen af en

lukket verden. I Risskov er mure og hegn for længst forsvundet.

Gode gerninger eller nåde

I Gent var det en katolsk orden: "Brothers of Charity", som i samarbejde med Dr. Guislain stod bag hospitalsbyggeriet. Ordenen blev oprettet af præsten Peter Joseph Triest i 1807 med det formål at skabe bedre og mere menneskeværdige forhold for fattige, ældre og syge, og dermed også for patienter i psykiatrien.

For ordensbrødrene var, og er, motivationen at nærme sig Gud gennem gode gerninger, hvor vi lutheranere jo satser mere på nåden.

Ordenen spiller i dag en væsentlig rolle på internationalt plan med afdelinger i 30 lande.

Højt til loftet

"Brothers of Charity" står stadig bag en substantiel støtte til både hospitalet: "Psychiatrisch Centrum Dr. Guislain" og Museum Dr. Guislain, som har en stor del af det oprindelige anlæg fra 1857 til sin disposition. Faktisk har en del af museets etagemeter sine steder en vis BZ-atmosfære – rum og korridorer står uistandsatte og venter på, at man får frigjort ressourcer til at fylde dem med indhold.

Et blik fra kolonnaden ud i en af hospitalets gårdhaver.

Lokalet på Museum Dr. Guislain, som kommer til at danne ramme om Museum Ovartacis kommende vandreudstilling af Ovartacis værker. Opbygningen med spanske vægge etablerer et mere intimt "rum i rummet".

Hvor Museum Ovartaci har ca. 2.000 m² samt lånte lokaler til arkiver til rådighed, har Museum Dr. Guislain ca. 10.000 m² at gøre med, hvoraf ca. halvdelen er i brug til udstilling og administration.

Hvad Museum Dr. Guislain har, som vi på Museum Ovartaci godt kunne misunde, er det rumlige volumen: i udstillingsrummene er der næsten overalt omkring 8 meters loftshøjde. Det er dimensionerne på de gamle sovesale, der er bevaret. I vores psykiatriske udstilling er der ganske lavt til loftet, og det kan bidrage til at etablere en psykologisk, oplevelsesmæssig begrænsning.

Vinduesløse lokaler

I Guislain-museets udstilling møder vi det gængse nutidige museumsdesign med vinduesløse lokaler og en lettere labyrintisk passage. (Jeg kan opleve det klaustrofobisk, som en fødselsvej, man må kæmpe sig igennem, forbi hastigt forbigående udstillingsgenstande, ud til et forløsende skrig – måske upraktisk, når man nu er i museumsbranchen –). Med spanske vægge i moduler, gennemgående mørke vægfarver og mængder af spots tilstræber man at skærpe den besøgendes opmærksomhed på den enkelte highlightede genstand, tage ham/hende ved hånden og pædagogisk guide i den

ønskede retning uden for mange svinekærinder eller distraktioner.

En uundværlig distraktion

På Museum Ovartaci lukker vi overalt i udstillingen en del af dagslyset ind gennem lette gardiner for de gamle sprossede vinduer – vi søger selvfølgelig at tage højde for, at sarte udstillingsgenstande skal beskyttes mod lysets nedbrydende effekt – men i samme åndedrag åbner rudens membran op til en uundværlig distraktion, vores væsentligste udstillingsgenstand: hospitalets oprindelige arkitektur og omgivelser, endda i et kongenialt samspil med kunstneren Ovartacis gengivelser af samme – Det kan man godt være glad for –

Okay – jeg kommer nok til at krybe til korset og vedstå, at min en anelse misundelige-den fattige slægtning fra landet-attitude imødegås af overbevisende kvalitet, store personale-mæssige ressourcer og rettidig omhu i Guislain Museets udstillinger og aktiviteter.

I øvrigt: mødet var vellykket, alle var glade, vi kom godt hjem og ser, kun en anelse betænkelige – og forventningsfulde – frem mod værtskabet for det kommende "Expert Meeting" her i Risskov i juni måned.

Guislain hospitalets indgangsparti.

Som det fremgår deltog både en nuværende og en forhenværende Århus-borgmester samt et mylder af andre den 6. maj i åbningen af udstillingen, som virkelig blev festlig og farverig.

MEDLEMSFORDELE OG TILMELDING

Som medlem af Museets Venner støtter du Museets arbejde samtidig med, at du får en række medlemsfordele.

- Dit medlemskort giver fri adgang hele året og ret til at medtage en voksen ledsager (børn til og med 15 år har gratis adgang)
- Du får magasinet Helikopter tilsendt med artikler og omtale af arrangementer

- Du får 10% rabat på køb af bøger, postkort og plakater i Museumsbutikken
- Du modtager Invitation til arrangementer og ferniseringer

Medlemsskab enkeltperson kr. 200,-
Medlemsskab pensionister og unge under uddannelse kr. 150,-
Virksomheder og institutioner kr. 1200,-

Du kan tilmelde dig ved at sende et brev med navn, adresse eller evt. en e-mail til museum@ovartaci.dk, eller skrive til:

Museum Ovartaci,
Århus Universitetshospital,
Skovagervej 2,
8240 Risskov,

Mærk venligst brev eller e-mail:
Vennekreds